

تأثیر کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران

سعید منصوری رونیزی

فوق لیسانس حسابداری، دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات هرمزگان، هرمزگان، ایران

چکیده

در این تحقیق، تأثیر کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش، از اندازه موسسه حسابرسی، تخصص حسابرس در صنعت و دوره تصدی حسابرس به عنوان شاخص‌های سنجش کیفیت حسابرسی استفاده شده است. به این منظور اطلاعات ۱۰۰ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران طی بازه زمانی پنج ساله، ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳، آزمون شده است. روش تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی است و برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون خطی چندگانه با داده‌های تابلویی و اثرات ثابت استفاده شده است. نتایج فرضیه‌های تحقیق حاکی از آن است که، اندازه موسسه حسابرسی و تخصص حسابرس در صنعت با ضریب واکنش سود تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند. همچنین، دوره تصدی حسابرس بر ضریب واکنش سود تأثیر منفی و معنی‌داری دارد. بنابراین، کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود تأثیر دارد.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حسابرسی، بازده غیرعادی، سود غیرمنتظره، ضریب واکنش سود

مقدمه

سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان جهت خرید، فروش، نگهداری سهام و اعطای اعتبار به شرکت‌ها، به اطلاعات نیاز دارند. مهم‌ترین منبع اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان، صورت‌های مالی است. هر تصمیم‌گیرنده‌ی عقلایی، سرمایه‌گذاری را جهت کسب سود و افزایش آن انجام می‌دهد. بنابراین سود عنصر اساسی است که تصمیمات استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی را تحت تاثیر قرار می‌دهد (عرب مازار یزدی و کرانی، ۱۳۹۰). اگرچه مفهوم تعهدی سود به عنوان یک اندازه‌گیری بنیادی، با انتقادهای مواجهه است؛ اما از دیدگاه اطلاعاتی، این مفهوم بیانگر نتیجه فعالیت حسابداری است (باندیوپایا^۱، ۱۹۹۴).

جهانی‌شدن با توسعه و پویایی بازار و درعین حال افزایش بی‌ثباتی و درجه‌ی بالاتر شک و تردید در سطح شرکت‌های بزرگ همراه بوده است. همچنین رسوایی‌های مالی اخیر در سطح جهان، نگرانی‌هایی را در رابطه با قابلیت اتکای صورت‌های مالی ایجاد کرده است. این رسوایی‌ها و پیامدهای پس‌از آن، دلیل اصلی برای توجه بیشتر به کیفیت صورت‌های مالی است. علاوه بر این، فشار بحران‌های مالی بر بسیاری از کشورهای جهان در سال‌های اخیر، تقاضا برای حسابرسی با کیفیت بالا را افزایش داده است (پیوت^۲، ۲۰۰۱). افشای نامناسب و ناکافی در گزارش‌های مالی و عدم شفافیت اطلاعاتی در شرکت‌ها موجب می‌شود که مشکلات ناشی از تفکیک مالکیت از مدیریت افزایش یابد (فن و همکاران^۳، ۲۰۰۵). اما مسئله مهم تردید در مورد قابلیت اتکای اطلاعات مزبور است که از تضاد منافع سرچشمه می‌گیرد. علاوه بر تضاد منافع مسائل دیگری از قبیل عدم دسترسی مستقیم استفاده‌کنندگان به اطلاعات موجب تقاضا برای خدمات حسابرسی مستقل شده است. در واقع نقش حسابرسی ارزیابی کیفیت اطلاعات برای استفاده‌کنندگان است (دان و مایهوه^۴، ۲۰۰۴؛ کونگ^۵، ۲۰۱۱). نقش حسابرسی در اعتبار بخشی نسبت به اطلاعات سود شرکت‌ها در پی تجدید آرایه اخیر سود شرکت‌ها و ورشکستگی شرکت‌های بزرگ، از اهمیت درخور توجهی برخوردار شده است. تفاوت‌های ناشی از کیفیت حسابرسی به صورت تفاوت در اعتبار آرایه شده توسط حسابرسان و کیفیت سود صاحبکار آن‌ها خود را نشان می‌دهد. از آنجایی که کیفیت حسابرسی دارای ابعاد متفاوتی است و به طور ذاتی غیرقابل مشاهده است، مشخصه حسابرسی خاصی وجود ندارد که به عنوان شاخصی برای آن در نظر گرفته شود. اغلب مطالعات گذشته از اندازه (حسن شهرت) حسابرس، تخصص حسابرس در صنعت و دوره تصدی حسابرس به عنوان شاخصه برای کیفیت حسابرسی استفاده نموده و رابطه بین آن‌ها و ضریب واکنش سود را بررسی کرده‌اند. شواهد بدست آمده از کشورهای امریکا، نیوزیلند و نیجریه حاکی از آن است که شاخصه‌های کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر دارند (تیوه و وانگ^۶، ۱۹۹۳؛ حبیب و باتاچاریا^۷، ۲۰۱۱؛ اوکولی^۸، ۲۰۱۴).

عدم ارائه اطلاعات مالی مربوط و قابل اعتماد، زیان‌های اقتصادی جبران ناپذیری را برای سهامداران و سایر ذینفعان برون سازمانی به دنبال دارد. در این بین، حسابرسی مستقل از طریق اعتباردهی به صورت‌های مالی، تضمین قابلیت اتکا و تایید کیفیت اطلاعات مالی، موجب حمایت از حقوق تمامی ذینفعان شرکت می‌شود. افزون بر این، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و

¹ Bandyopadhyay

² Piot

³ Fan et al

⁴ Dunn and Mayhew

⁵ Kwong

⁶ Teoh and Wong

⁷ Habib and Bhattacharya

⁸ Okolie

سایر ذینفعان برای ارزیابی عملکرد مالی واحدهای تجاری مختلف و تصمیم‌گیری در مورد موقعیت‌های گوناگون سرمایه‌گذاری، به نتایج حسابرسی انجام شده به وسیله موسسات حسابرسی مستقل اتکا می‌کنند. از این‌رو، هرچه کیفیت حسابرسی بیشتر باشد، ارزش، اعتبار و قابلیت پذیرش آن به وسیله استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی افزایش می‌یابد (اشبوه و همکاران^۹، ۲۰۰۳). تعریف جامعی از کیفیت حسابرسی که در برگیرنده همه انواع حسابرسی و حسابرس باشد وجود ندارد. از این‌رو، معیارهایی نظیر اندازه موسسات حسابرسی، قدمت و نام تجاری موسسات، تخصص و دوره چرخش حسابرس به عنوان جانشینی برای کیفیت حسابرسی در نظر گرفته می‌شود (فرانسیس و همکاران^{۱۰}، ۱۹۸۸).

قصور حسابرسی و در نتیجه ایجاد تردید در کیفیت کار حسابرسان به صورت جدی بر تصمیمات و واکنش سرمایه‌گذاران نسبت به سود اثر می‌گذارد. بنابراین هرچه سطح دقت اطلاعات حسابداری بیشتر باشد سود گزارش شده دقیق‌تر خواهد بود و واکنش بازار نسبت به سود گزارش شده افزایش یافته و با افزایش اختلالات در آن کاهش می‌یابد. علاوه بر آن، اثر آن بر فرآیند تصمیم‌گیری منطقی استفاده‌کنندگان، تقاضای عمومی دال بر توجه بیشتر به قابلیت اعتماد گزارش‌های حسابرسی و نظارت گسترده بر فعالیت حسابرسان را به دنبال داشته است (تیهو و وانگ، ۱۹۹۳؛ حبیب و باتاچاریا، ۲۰۱۱؛ اوکولی، ۲۰۱۴). مطالعات اخیر (مرادی و همکاران، ۱۳۸۹؛ عرب مازار یزدی و کرانی، ۱۳۹۰؛ رحمانی و همکاران، ۱۳۹۱) در مورد ضریب واکنش سود در ایران نشان داده است که بین استراتژی افزایش سود و ضریب واکنش سود رابطه وجود دارد. در پژوهشی دیگر آمده است که بین کیفیت سود و ضریب واکنش سود رابطه‌ای وجود ندارد. هم‌چنین مطالعات دیگر حاکی از آن بوده است که انتشار پیش‌بینی سود آینده تاثیر مستقیم بر ضریب واکنش سود خواهد داشت. خلاصه می‌توان گفت که موضوع ضریب واکنش سود از جنبه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است، اما بررسی اثر کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود مورد توجه پژوهشگران نبوده است. بنابراین با عنایت به موارد فوق، مساله اساسی مطالعه حاضر آنست که به کمک مستندات تاثیر شاخصه‌های کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود شرکت‌های پذیرفته‌شده بورس اوراق بهادار تهران نشان دهد. بنابراین با عنایت به موارد فوق، انتظار می‌رود شاخصه‌های کیفیت حسابرسی شرکت‌ها تاثیری بر میزان ضریب واکنش سود داشته باشد و بتواند به عنوان یک عامل موثر در ضریب واکنش سود شرکت‌ها مطرح گردد. بنابراین با توجه به مطالب بالا این سوالات در ذهن ایجاد می‌گردد که آیا کیفیت حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر دارد؟

پیشینه تحقیق

تحقیق‌های داخلی

بیگدلی و فولادی (۱۳۸۹)، به بررسی رابطه بین سود غیر منتظره و ضریب واکنش سود پرداختند. آنها اینگونه تصور می‌کردند که میان اندازه شرکت و بازدهی غیرعادی رابطه معکوس وجود دارد. به این معنی که هرچه شرکت بزرگتر باشد به علت وجود منابع اطلاعاتی بیشتر برای آن واکنش سهامداران نسبت به سود غیر منتظره کمتر خواهد بود چرا که از منابع مختلف می‌توان تعدیل مثبت شرکت را پیش‌بینی نمود ولی در نهایت آنها به این نتیجه رسیدند که بین اندازه شرکت و ضریب واکنش سود هیچ رابطه‌ای وجود ندارد. نتایج بدست آمده توسط آنها برای فرضیه دوم نشانگر وجود رابطه مثبت بین سود غیر منتظره و بازده غیر عادی می‌باشد یعنی هرچه سود غیر منتظره بزرگتر باشد بازده غیر عادی هم بیشتر خواهد بود.

⁹ Ashbaugh et al

¹⁰ Francis et al

مرادی و همکاران (۱۳۸۹)، به بررسی رابطه بین کیفیت سود و ضریب واکنش سود پرداختند. در این تحقیق، علائم اساسی در مورد موجودی کالا، حساب های دریافتی، سود ناویژه، هزینه های اداری و فروش اظهارنظر حسابرسی توسط سرمایه گذاران جهت ارزیابی کیفیت سود مورد استفاده قرار گرفته است. تمامی علائم اساسی ذکر شده برای هر شرکت عضو نمونه محاسبه و در نهایت شرکت های عضو نمونه برای هر سال به سه گروه (کیفیت بالا، کیفیت متوسط و کیفیت پایین) تقسیم شدند. نتایج حاکی از آن است که ضریب واکنش سود در شرکت های با کیفیت سود مختلف (کیفیت بالا، متوسط و پایین)، تفاوت معنی داری با هم ندارد.

رحمانی و همکاران (۱۳۹۱)، به بررسی اثر انتشار پیش بینی سود بر ضریب واکنش سود آینده پرداختند. نتایج این پژوهش نشان می دهد که پیش بینی مدیریت بر رابطه بین بازده و سود آینده اثر می گذارد. هرچه دفعات پیش بینی بیشتر و میزان خطای آن کمتر باشد، اعتبار آن از دید سرمایه گذاران بیشتر خواهد شد.

دیدار و همکاران (۱۳۹۱)، به بررسی اثر میانجی کیفیت حسابرسی در رابطه بین مشکلات نمایندگی و کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. در این تحقیق، مشکلات نمایندگی بر اساس وجوه جریان نقد آزاد، اهرم مالی و درصد مالکیت اعضاء هیئت مدیره ارزیابی شده است. برای سنجش کیفیت گزارشگری مالی از معیار کیفیت اقلام تعهدی و کیفیت حسابرسی از دوره تصدی آن در شرکت استفاده شده است. یافته های تحقیق بیانگر آن است که جریان وجوه نقد آزاد دارای ارتباط منفی و معنی دار، اهرم مالی و درصد مالکیت اعضای هیئت مدیریت دارای رابطه مثبت و معنی دار با کیفیت گزارشگری مالی هستند. هر چند براساس یافته های مبتنی بر رگرسیون چند متغیره نقش میانجی کیفیت حسابرسی بین مشکلات نمایندگی و کیفیت گزارشگری مالی تایید نمی شود ولی نتایج روش معادلات ساختاری این موضوع را تایید می کند.

پورحیدری و همکاران (۱۳۹۱)، به بررسی ارتباط کیفیت حسابرسی با توانایی پیش بینی سود از دیدگاه سرمایه گذاران پرداختند. نتایج تحقیق در سطح شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بیانگر آن است، زمانی که صورت های مالی شرکت ها توسط سازمان حسابرسی مورد رسیدگی قرار گرفته است، سرمایه گذاران قادر به پیش بینی بهتر سودهای آینده هستند. با این حال، این نتایج در شرکت های غیر سودده قابلیت کاربرد ندارد.

وکیلی فرد و همکاران (۱۳۹۲)، به بررسی ضریب واکنش به سود در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج این پژوهش وجود تفاوت در ضریب واکنش به سود در شرکتهای پربازده و کم بازده را مورد تاکید قرار داده و البته رابطه ای معنادار بین اخبار خوب و بد و واکنش بازار را تایید نمی کند، تنها رابطه معنادار مربوط به اخبار بد در شرکتهای کم بازده می باشد، بدین معنا که بازار در مقابل اخبار بد (تعدیلهای منفی) مربوط به شرکتهای کم بازده واکنشی بیش از انتظار را نشان می دهد.

مهدوی و همکاران (۱۳۹۳)، به بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ضریب واکنش سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج آماری آزمون فرضیه های پژوهش نشان دهنده مثبت بودن ضریب واکنش سود است. یعنی، بازار نسبت به سود غیرمنتظره واکنش نشان می دهد اما با اعمال هر دو نوع محافظه کاری، کاهش در ضریب واکنش سود اتفاق می افتد. بر اساس یافته های پژوهش، بین هر دو معیار محافظه کاری به کار گرفته شده و ضریب واکنش سود رابطه منفی وجود دارد که این رابطه از لحاظ آماری معنادار است.

تحقیق‌های خارجی

بالسام و همکاران^{۱۱} (۲۰۰۱)، به بررسی رابطه بین تخصص صنعت حسابرس و ضریب واکنش سود از طریق مقایسه ضرایب واکنش سود صاحب کارانی که توسط حسابرسان متخصص صنعت رسیدگی شده اند و سایر صاحب کاران می پردازند. نتایج این تحقیق نیز نشان داد که صاحب کاران حسابرسان متخصص صنعت از ضریب واکنش سود بالاتری برخوردارند. بالسام و همکاران (۲۰۰۳)، اقلام تعهدی اختیاری و ضرایب واکنش سود شرکت هایی را که توسط متخصصان صنعت حسابرسی شده اند، با شرکت هایی که توسط متخصصان صنعت رسیدگی نشده اند، مقایسه و بررسی نمودند. در این تحقیق برای کنترل متغیر حسن شهرت حسابرس از صاحبکاران شش مؤسسه بزرگ حسابرسی (بعداً چهار مؤسسه بزرگ) استفاده شده است. نتایج این تحقیق نشان می دهد که مشتریان حسابرسان متخصص صنعت دارای اقلام تعهدی اختیاری پایین تر و ضریب واکنش سود بالاتر نسبت به صاحب کاران حسابرسانی هستند که متخصص صنعت نیستند. بنابراین، یافته های این تحقیق موافق با این دیدگاه است که صاحب کاران حسابرسان متخصص صنعت از کیفیت سود بالاتری نسبت به صاحب کاران حسابرسان غیر متخصص صنعت برخوردارند.

جنکینز و همکاران^{۱۲} (۲۰۰۶)، به بررسی تأثیر حسابرسان متخصص صنعت بر کاهش کیفیت سود در اواخر دهه ۱۹۹۰ می پردازند؛ بدین صورت که آیا حسابرسان متخصص صنعت در قطع نمودن کاهش کیفیت سود موجود در اواخر دهه ۱۹۹۰ نقشی داشته اند؟ یافته‌های تحقیق آن‌ها بیانگر افزایش معنادار در میزان اقلام تعهدی اختیاری و کاهش معنادار در ضرایب واکنش سود بود که این یافته‌ها به منزله کاهش کیفیت سود در طی این دوره است، اما افزایش در اقلام تعهدی اختیاری و کاهش در ضرایب واکنش سود برای شرکت هایی که از حسابرسان متخصص صنعت استفاده م یکردند، کمتر از سایر شرکت ها بود. بهن و همکاران^{۱۳} (۲۰۰۷)، در پژوهشی کیفیت حسابرسی را با دو متغیر مستقل، تخصص صنعتی حسابرس و اندازه حسابرسی، تعریف کردند. نتیجه پژوهش نشان داد که شرکتهایی که توسط حسابرسان با کیفیت‌تر حسابرسی می‌شوند پیش‌بینی‌های سود صحیح‌تری ارائه دادند و شرکتهایی که توسط حسابرسان غیر ۵ شرکت بزرگ حسابرسی می‌شوند انحراف پیش‌بینی سود بیشتری دارند.

چانگ و همکاران^{۱۴} (۲۰۰۸)، رابطه بین کیفیت و شهرت حسابرسان را با تصمیمات مالی در شرکت ها بررسی کردند. آنها مدل و شواهدی ارائه کردند که نشان می داد کیفیت و شهرت حسابرسان بر تصمیمات مالی شرکت ها تأثیر دارد و نشان دادند که کیفیت بالای حسابرسی از تأثیر شرایط بازار بر تصمیمات مالی شرکت های مورد نظر و نیز ساختار سرمایه آنها می کاهد. حبیب و باتاچاریا (۲۰۱۱)، اثر تخصصی کردن حسابرسی بر ضریب واکنش سود را بررسی کردند. در این مطالعه آنها ضریب واکنش سود شرکتهایی که حسابرسی آنها به صورت تخصصی انجام شده را با ضریب واکنش سود شرکت هایی که حسابرسی آنها بصورت تخصصی انجام نشده است مقایسه نمودند. آنها دریافتند کیفیت حسابرسی بطور مثبت با کیفیت سود شرکت ها و بنابراین با ضریب واکنش سود آنها (پاسخگویی به سودهای غیر منتظره) مرتبط است. به عبارتی شرکت هایی که حسابرسان متخصص دارند نسبت به شرکت هایی که حسابرسان متخصص ندارند دارای ضریب واکنش سود بالاتری هستند.

اوکولی (۲۰۱۴)، در مطالعه‌ای به بررسی کیفیت حسابرسی و ضریب واکنش سود شرکت‌های نیجریه پرداخته است. کیفیت حسابرسی با استفاده از اندازه موسسه حسابرسی، هزینه حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و اهمیت حسابرسی مشتری تخمین

¹¹ Balsam & et al

¹² Jenkins & et al

¹³ Behen & et al

¹⁴ Chang & et al

زده شد. نتایج تحقیق نشان داد که، کیفیت حسابرسی تاثیر قابل توجهی بر ضریب واکنش سود دارد. بعبارت دیگر بین شاخصه اندازه موسسه حسابرسی، دوره تصدی حسابرس و اهمیت حسابرسی مشتری با ضریب واکنش سود رابطه مثبت و معنادار، و بین شاخصه هزینه حسابرسی با ضریب واکنش سود رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

دیو و ژو^{۱۵} (۲۰۱۴) در پژوهشی مقایسه‌ای در کشورهای آمریکا و چین به بررسی رابطه بین اندازه موسسه حسابرسی و ضریب واکنش سود پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که در کشور آمریکا ضریب واکنش سود شرکت‌هایی که به وسیله موسسات بزرگ حسابرسی، حسابرسی شده‌اند در مقایسه با سایر شرکت‌ها بیشتر است اما این نتیجه در کشور چین ضعیف‌تر است.

مالک و سیدین^{۱۶} (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی رابطه بین تغییر حسابرس و ضریب واکنش سود پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که ضریب واکنش سود برای شرکت‌هایی که حسابرس خود را تغییر می‌دهند نسبت به شرکت‌هایی که حسابرس خود را تغییر نمی‌دهند بیشتر است.

روش شناسی پژوهش

این تحقیق از دیدگاه تقسیم بندی تحقیقات بر حسب هدف، تحقیقی است کاربردی، چرا که هدف تحقیقات کاربردی، توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. به عبارت دیگر تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد عملی دانش هدایت می‌شوند. از سوی دیگر بر اساس چگونگی جمع‌آوری داده‌ها، این تحقیق، تحقیقی توصیفی (غیرآزمایشی) است. با توجه به دسته‌بندی‌های مختلف تحقیقات توصیفی، تحقیق حاضر از نوع همبستگی خواهد بود. جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ می‌باشد، شرکت‌هایی در جامعه آماری هستند که شرایط زیر در مورد آن‌ها صدق کند:

۱. سال مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفندماه هر سال باشد.
  ۲. طی بازه زمانی پژوهش، سال مالی خود را تغییر نداده باشند.
  ۳. شرکت‌ها باید از ابتدای سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته‌شده باشند.
  ۴. اطلاعات موردنیاز آن‌ها در قلمرو پژوهش در دسترس باشد.
  ۵. جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری و واسطه‌گری مالی (بانک‌ها و لیزینگ) نباشند.
- پس از حذف شرکت‌های فاقد معیارهای فوق از بین کل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، تعداد ۱۰۰ شرکت باقی ماند.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر تدوین شده‌اند:

- فرضیه اول: اندازه موسسه حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر دارد.
- فرضیه دوم: تخصص حسابرس در صنعت بر ضریب واکنش سود تاثیر دارد.
- فرضیه سوم: دوره تصدی حسابرس بر ضریب واکنش سود تاثیر دارد.

¹⁵ Du and Zhou

¹⁶ Malek and Saidin

متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق حاضر به سه گروه متغیرهای مستقل، وابسته و کنترلی تقسیم می‌شود.

متغیر مستقل: متغیر مستقل در این تحقیق، کیفیت حسابداری می‌باشد که نحوه محاسبه آن به شرح زیر است. جهت سنجش کیفیت حسابداری در این تحقیق، از اندازه موسسه حسابداری، تخصص حسابداری در صنعت و دوره تصدی حسابداری که توسط تیپو و وانگ (۱۹۹۳)، حبیب و باتاچاریا (۲۰۱۱) و اوکولی (۲۰۱۴) نیز مورد استفاده قرار گرفته است، استفاده می‌شود که نحوه محاسبه آن‌ها به شرح زیر است.

۱- **اندازه موسسه حسابداری:** عبارت است از یک متغیر دو وجهی که در صورت انتخاب سازمان حسابداری به عنوان حسابداری بزرگ عدد یک و در صورت انتخاب سایر موسسات حسابداری عدد صفر را اختیار می‌کند.

۲- **تخصص حسابداری در صنعت:** در این تحقیق از سهم بازار به عنوان شاخصی برای تخصص حسابداری در صنعت بهره گرفته می‌شود؛ زیرا اولویت صنعت را نسبت به سایر حسابرسان نشان می‌دهد. هرچه سهم بازار حسابداری بیشتر باشد، تخصص صنعت و تجربه حسابداری نسبت به سایر رقیبان بیشتر است. داشتن سهم غالب بازار اشاره دارد به اینکه حسابداری به طور موفقیت آمیزی خود را از سایر رقیبان از لحاظ کیفیت حسابداری متمایز کرده است. سهام بازار حسابرسان به صورت زیر محاسبه می‌شود (اعتمادی و همکاران، ۱۳۸۸).

مجموع داراییهای تمام صاحبکاران هر موسسه حسابداری خاص در صنعت خاص

مجموع داراییهای تمام صاحبکاران در این صنعت

موسساتی در این تحقیق به عنوان متخصص صنعت در نظر گرفته می‌شوند که سهم بازارشان (یعنی معادله فوق) بیش از $\{1/2\} * \{ \text{شرکت‌های موجود در یک صنعت} / 1 \}$ باشد. در نهایت شرکت‌های که توسط حسابرسان متخصص در صنعت مورد حسابداری قرار گرفته اند عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر.

۳- **دوره تصدی حسابداری:** عبارت است از تعداد سال‌هایی که شرکت، حسابداری خود را تغییر نداده است، یا عبارت دیگر تعداد سال‌هایی که حسابداری در استخدام یک شرکت باقی مانده است.

متغیر وابسته: متغیر وابسته در این تحقیق، ضریب واکنش سود می‌باشد که نحوه محاسبه آن به شرح زیر است.

ضریب واکنش سود: ضریب واکنش سود با استفاده از فرمول زیر که توسط تحقیقات حبیب و باتاچاریا (۲۰۱۱) و اوکولی (۲۰۱۴) نیز مورد استفاده قرار گرفته است، محاسبه می‌شود:

$$AR_{i,t} = \alpha + \beta IUE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن، AR بازده غیرعادی و UE سود غیرمنتظره است.

سود غیرمنتظره: این سود نشان دهنده خطای پیش‌بینی سود یا تفاوت سود واقعی و سود پیش‌بینی شده است. هرچه سود غیرمنتظره کمتر باشد خطای پیش‌بینی سود کمتر است لذا سود از کیفیت بالاتری برخوردار است. از اختلاف EPS پیش‌بینی شده و EPS واقعی بر قدرمطلق EPS پیش‌بینی شرکت جهت محاسبه سود غیرمنتظره استفاده می‌شود.

بازده غیرعادی: از اختلاف بازده دوره t و $t-1$ محاسبه می‌شود.

$$R_{i,t} = [D_t + P_t(1 + a1 + a2) - (P_{t-1} + Cal) / P_{t-1} + Cal] * 100$$

$$AR_{i,t} = R_{i,t} - R_{i,t-1}$$

که در آن، R بازده سهام؛ D سود نقدی پرداختی؛ al درصد افزایش سرمایه از محل مطالبات و آورده های نقدی؛ $a2$ درصد افزایش سرمایه از محل اندوخته ها؛ P قیمت سهام و C مبلغ اسمی پرداخت شده توسط سرمایه گذار بابت افزایش سرمایه از محل آورده نقدی و مطالبات (در ایران ۱۰۰۰ ریال می باشد).

متغیرهای کنترلی: در این تحقیق، اندازه شرکت و اهرم مالی به عنوان متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده اند.

- **اندازه شرکت:** در این تحقیق از لگارتیم طبیعی کل دارایی ها برای تعیین اندازه شرکت استفاده می شود.

- **اهرم مالی:** یکی از مهم ترین مقیاس های اهرم، نسبت بدهی است که از تقسیم کل بدهی ها به کل دارایی ها به دست می آید. برای آزمون فرضیه های تحقیق از مدل رگرسیونی به شرح زیر استفاده خواهد شد:

$$ERC_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 AS_{i,t} + \beta_2 AIS_{i,t} + \beta_3 AT_{i,t} + \beta_4 FS_{i,t} + \beta_5 FL_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در مدل فوق بترتیب:

$ERC_{i,t}$: ضریب واکنش سود شرکت i در سال t ؛

$AS_{i,t}$: اندازه موسسه حسابرسی شرکت i در سال t ؛

$AIS_{i,t}$: تخصص حسابرس در صنعت شرکت i در سال t ؛

$AT_{i,t}$: دوره تصدی حسابرس شرکت i در سال t ؛

$FS_{i,t}$: اندازه شرکت i در سال t ؛

$FL_{i,t}$: اهرم مالی شرکت i در سال t ؛

$\varepsilon_{i,t}$: خطاهای مدل.

یافته های پژوهش

پس از گردآوری داده های مورد نیاز پژوهش، جهت محاسبه و آماده سازی متغیرها از نرم افزار آفیس ۲۰۱۰ استفاده می گردد و برای آزمون فرضیه ها از نرم افزارهای *Eviews* و *Stata* برای تحلیل رابطه بین متغیرها و سایر آزمون ها استفاده می شود.

آماره‌های توصیفی

خلاصه وضعیت آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق در (جدول ۱) ارائه شده است.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

کنترلی		مستقل			وابسته	واسطه برای استخراج		شرح
						ضریب واکنش سود		
اهرم مالی	اندازه شرکت	دوره تصدی حسابرس	تخصص حسابرس در صنعت	اندازه موسسه حسابرسی	ضریب واکنش سود	سود	بازده غیرعادی	
						غیرمنتظره		
۰,۶۰۰۳۸۴	۱۴,۰۸۹۷۲	۲,۵۶۸۰۰۰	۰,۷۴۸۰۰۰	۰,۶۰۴۰۰۰	۰,۰۸۶۲۳۹	۰,۱۳۳۳۴۲	-۰,۰۹۷۸۷۱	میانگین
۰,۶۰۹۹۳۶	۱۳,۸۷۱۲۲	۲,۰۰۰۰۰۰	۱,۰۰۰۰۰۰	۱,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۹۸۸۳۰	۰,۱۵۲۸۰۸	-۰,۰۸۱۶۰۷	میانه
۱,۲۰۲۵۸۲	۱۸,۵۳۱۴۸	۵,۰۰۰۰۰۰	۱,۰۰۰۰۰۰	۱,۰۰۰۰۰۰	۰,۲۴۰۹۷۱	۰,۳۷۲۵۸۵	۶,۹۲۲۱۸۱	حداکثر
۰,۲۱۲۸۲۲	۱۰,۹۵۲۱۲	۱,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰۰۰	-۷,۵۳۳۱۵۳	حداقل
۰,۱۷۲۵۴۸	۱,۳۸۸۹۶۶	۱,۳۳۳۰۱۵	۰,۴۳۴۵۹۶	۰,۴۸۹۵۵۴	۰,۰۵۵۰۶۱	۰,۰۸۵۱۳۴	۱,۶۳۵۹۹۳	انحراف معیار
-۰,۰۸۴۰۵۱	۰,۸۷۱۹۱۰	۰,۴۳۳۱۵۱	-۱,۱۴۲۴۳۳	-۰,۴۲۵۳۰۲	-۰,۳۶۴۴۱۵	-۰,۳۶۴۴۱۵	-۰,۱۴۳۶۵۶	چولگی
۲,۵۶۰۹۳۲	۳,۹۹۰۹۲۲	۲,۰۱۵۶۸۳	۲,۳۰۵۱۵۲	۱,۱۸۰۸۸۲	۱,۸۹۹۹۳۳	۱,۸۹۹۹۳۳	۶,۲۵۳۶۱۰	کشیدگی
۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	تعداد مشاهدات

همانطور که در جدول فوق نیز قابل مشاهده است، آماره‌های توصیفی متغیرهای مورد نظر برای استخراج ضریب واکنش سود نشان دهنده آن است که، بازده غیرعادی به‌طور میانگین در شرکت‌های مورد بررسی منفی است و میزان آن حدود ۹/۷۸ درصد می‌باشد. همچنین، سود غیرمنتظره در شرکت‌های مورد بررسی به‌طور میانگین مثبت بوده و میزان آن حدود ۱۳/۳۳ درصد می‌باشد.

ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق

در صورتی که متغیرهای تحقیق با مقیاس نسبتی و پیوسته باشند از ضریب ماتریس همبستگی برای بررسی همبستگی بین آن‌ها استفاده می‌شود. نتایج آزمون ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق در (جدول ۲) ارائه شده است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی

کنترلی		مستقل			وابسته	متغیرها	
اهرم مالی	اندازه شرکت	دوره تصدی حسابرس	تخصص حسابرس در صنعت	اندازه موسسه حسابرسی	ضریب واکنش سود	وابسته	متغیرها
					۱,۰۰۰۰۰۰ -----	ضریب واکنش سود	
				۱,۰۰۰۰۰۰ -----	۰,۲۵۷۶۶۴ ۰,۰۰۰۰	اندازه موسسه حسابرسی	
			۱,۰۰۰۰۰۰ -----	۰,۰۹۵۱۷۱ ۰,۰۳۳۴	۰,۱۴۵۵۵۰ ۰,۰۰۱۰	تخصص حسابرس در صنعت	مستقل
		۱,۰۰۰۰۰۰ -----	۰,۲۴۳۴۷۶ ۰,۰۰۰۰	۰,۱۸۵۶۷۸ ۰,۰۰۰۰	-۰,۱۶۳۲۷۸ ۰,۰۰۰۰۳	دوره تصدی حسابرس	
	۱,۰۰۰۰۰۰ -----	۰,۰۹۰۹۹۳ ۰,۰۴۲۰	۰,۲۱۱۰۰۱ ۰,۰۰۰۰	۰,۱۳۸۹۶۵ ۰,۰۰۱۸	۰,۳۱۶۴۲۲ ۰,۰۰۰۰	اندازه شرکت	کنترلی
۱,۰۰۰۰۰۰ -----	۰,۱۵۹۱۱۹ ۰,۰۰۰۰۴	-۰,۰۸۷۱۶۱ ۰,۰۵۹۹	۰,۱۰۳۲۲۵ ۰,۰۲۱۰	۰,۲۴۴۸۰۷ ۰,۰۰۰۰	-۰,۱۷۱۰۴۲ ۰,۰۰۰۰۱	اهرم مالی	

همانطور که در جدول فوق نیز قابل مشاهده است، همبستگی بین هر جفت متغیر با استفاده از روش ماتریس همبستگی تخمین زده شده است و در زیر آن نیز مقدار احتمال به دست آمده با استفاده از آزمون t برای معنی داری همبستگی مذکور به دست آمده است. برای هر جفت متغیری که این احتمال به دست آمده کمتر از $0/05$ باشد، همبستگی بین دو متغیر مربوط، در سطح اطمینان 95% معنی داری است و چنانچه این احتمال از $0/01$ کمتر باشد، همبستگی بین دو متغیر مربوطه در سطح اطمینان 99% نیز معنی داری است.

با توجه به این موارد و علامت به دست آمده برای میزان همبستگی می توان معنی داری و جهت همبستگی بین متغیرهای پژوهش را به صورت دو به دو بررسی کرد. به عنوان مثال با توجه به احتمال به دست آمده برای همبستگی بین متغیرهای اندازه موسسه حسابرسی و ضریب واکنش سود، می توان بیان کرد که فارغ از کنترل اثرات سایر متغیرها بر روی ضریب واکنش سود، بین این دو متغیر رابطه وجود دارد و علامت منفی به دست آمده برای همبستگی به دست آمده نشان می دهد که رابطه بین دو متغیر مذکور معکوس می باشد.

آزمون روایی و مانایی (ایستایی) متغیرها

از آنجایی که داده‌های مورد استفاده در این تحقیق از نوع داده‌های ثانویه و کمی است که از سایت‌های وابسته به سازمان بورس اوراق بهادار گردآوری شده و طبق استاندارد های آن سازمان تهیه گردیده اند، از اینرو روایی آن‌ها مورد تایید است. برای سنجش مانایی (ایستایی) داده‌های ترکیبی از آزمون‌های ریشه واحد ویژه داده‌های ترکیبی استفاده می‌شود. در این تحقیق از دو آزمون دیکی فولر تعمیم یافته در صورت وجود روش تلفیقی و از آزمون هادری در صورت وجود روش پانل، استفاده شده است. نتایج آزمون ریشه واحد ویژه داده‌های ترکیبی در (جدول ۳) ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون ریشه واحد ویژه داده‌های ترکیبی

نتیجه	هادری		دیکی فولر تعمیم یافته		متغیرها
	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	آماره آزمون	
متغیر در سطح پایا است	۰,۰۰۰۰	۱۳,۰۲۶۶	۰,۰۰۰۰	-۹,۵۹۲۷۶	ضریب واکنش سود
متغیر در سطح پایا است	۰,۰۰۰۰	۱۳,۸۱۹۱	۰,۰۰۰۰	-۴,۳۳۹۴۴	اندازه موسسه حسابرسی
متغیر در سطح پایا است	۰,۰۰۰۰	۹,۸۰۰۲۰	۰,۰۰۰۰	-۴,۴۱۱۰۰	تخصص حسابرس در صنعت
متغیر در سطح پایا است	۰,۰۰۰۱	۱۳,۲۷۳۱	۰,۰۰۰۰	-۵,۷۴۸۸۰	دوره تصدی حسابرس
متغیر در سطح پایا است	۰,۰۰۰۰	۱۴,۵۱۷۹	۰,۰۰۰۰	-۷,۵۹۶۹۵	اندازه شرکت
متغیر در سطح پایا است	۰,۰۰۰۰	۱۶,۹۷۶۰	۰,۰۰۰۰	-۵,۰۹۵۲۲	اهرم مالی

همانطور که در جدول فوق نیز قابل مشاهده است، نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد دیکی فولر تعمیم یافته و هادری نشان می‌دهد که همه متغیرهای پژوهش در سطح پایا هستند. بنابراین مانایی (ایستایی) متغیرهای تحقیق تایید می‌گردد و استفاده از این داده‌ها در روش تلفیقی و یا پانل برای متغیرهای تحقیق باعث بوجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود.

آزمون فرضیه‌های تحقیق

ابتدا نتایج پیش برآزش مدل، برای انتخاب شیوه برآزش مناسب مدل رگرسیونی داده‌های ترکیبی در (جدول ۴) ارائه شده است.

جدول ۴. نتایج انتخاب الگو برای برآورد مدل تحقیق

نوع آزمون	آماره	مقدار	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
آزمون ترکیب‌پذیری چاو	اف لیمر	۲,۷۶۹۱۵۶	(۹۹-۳۹۵)	۰,۰۰۰۰
آزمون اثرپذیری هاسمن	کای‌دو	۱۸,۶۲۶۰۹۵	۵	۰,۰۰۲۳

نتایج پیش برآزش مدل نشان دادند که، بر اساس آماره اف لیمر و احتمال آن استفاده از روش تابلویی (احتمال آماره کمتر از سطح خطای ۵ درصد) مناسب است. سپس آزمون انتخاب مدل اثرات ثابت یا تصادفی انجام شد. در این مدل بر اساس آماره کای‌دو و احتمال آن استفاده از مدل با اثرات ثابت (احتمال آماره کمتر از سطح خطای ۵ درصد) مناسب است.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق

متغیر وابسته: ضریب واکنش سود					
روش: حداقل مربعات تعمیم یافته تابلویی با اثرات ثابت					
تعداد مقاطع: ۱۳۰		تعداد دوره‌ها: ۸		تعداد مشاهدات (متوازن): ۱۰۴۰	
متغیرها	علائم	ضرایب	خطای استاندارد	آماره تی	سطح معنی‌داری
عرض از مبدا	C	۰,۲۹۶۷۸۱	۰,۰۲۱۰۷۸	۱۴,۰۸۰۱۰	۰,۰۰۰۰
اندازه موسسه حسابرسی	AS	۰,۰۰۴۰۷۶	۰,۰۰۰۷۴۷	۵,۴۵۳۴۰۶	۰,۰۰۰۰
تخصص حسابرسی در صنعت	AIS	۰,۰۰۸۸۳۳	۰,۰۰۴۳۹۵	۲,۰۰۹۵۳۸	۰,۰۴۵۰
دوره تصدی حسابرسی	AT	-۰,۰۳۵۶۴۶	۰,۰۰۴۸۰۹	-۷,۴۱۲۲۹۷	۰,۰۰۰۰
اندازه شرکت	FS	۰,۰۱۵۷۰۷	۰,۰۰۱۶۱۲	۹,۷۴۶۴۶۶	۰,۰۰۰۰
اهرم مالی	FL	-۰,۰۳۱۷۴۹	۰,۰۱۱۶۱۳	-۲,۷۳۳۹۹۸	۰,۰۰۶۵
آماره اف فیشر	۲۰,۰۰۶۸۴		احتمال آماره اف فیشر		
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۴۵۹۹۸۱		آماره دوربین-واتسون		

نتایج نشان داد که، آماره اف فیشر مدل و احتمال آن (کمتر از سطح خطای ۵ درصد) بیانگر معنی‌داری کل مدل رگرسیونی است. در نتیجه روابط خطی معنی‌داری در مدل وجود دارد و می‌توان استنباط درستی در مورد قابلیت پیش‌بینی ضریب واکنش سود بر اساس متغیرهای توضیحی مدل انجام داد. ضریب تعیین تعدیل شده نشان داد که متغیرهای مستقل و کنترلی در مجموع این قابلیت را دارند که حدود ۴۶ درصد تغییرات ضریب واکنش سود را توضیح دهند. آماره دوربین-واتسون مدل (بین ۱/۵ تا ۲/۵) نشان داد که بین خطاهای مدل خود همبستگی وجود ندارد و مدل شرایط مناسبی دارد. در حقیقت خطاهای مدل از استقلال برخوردارند.

با توجه به نتایج به دست آمده از برآورد مدل در (جدول ۵)، سطح معنی‌داری متغیر اندازه موسسه حسابرسی برابر با (۰/۰۰۰۰) و کمتر از سطح خطای (۰/۰۵) است و مقدار ضریب این متغیر (۰/۰۰۴۰۷۶) می‌باشد؛ در نتیجه این فرضیه مورد تایید قرار می‌گیرد. در واقع، اندازه موسسه حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. با توجه به نتایج به دست آمده از برآورد مدل در (جدول ۵)، سطح معنی‌داری متغیر تخصص حسابرسی در صنعت برابر با (۰/۰۴۵۰) و کمتر از سطح خطای (۰/۰۵) است و مقدار ضریب این متغیر (۰/۰۰۸۸۳۳) می‌باشد؛ در نتیجه این فرضیه مورد تایید قرار می‌گیرد. در واقع، تخصص حسابرسی در صنعت بر ضریب واکنش سود تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. با توجه به نتایج به دست آمده از برآورد مدل در (جدول ۵)، سطح معنی‌داری متغیر دوره تصدی حسابرسی برابر با (۰/۰۰۰۰) و کمتر از سطح خطای (۰/۰۵) است و مقدار ضریب این متغیر (۰/۰۳۵۶۴۶-) می‌باشد؛ در نتیجه این فرضیه مورد تایید قرار می‌گیرد. در واقع، دوره تصدی حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر منفی و معنی‌داری دارد.

نتیجه‌گیری

همانطور که قبلاً بیان شد، در این پژوهش، از اندازه موسسه حسابرسی، تخصص حسابرسی در صنعت و دوره تصدی حسابرسی به عنوان شاخص‌های سنجش کیفیت حسابرسی استفاده شده است. همچنین، از مقادیر ضریب شیب رگرسیون به عنوان شاخص از ضریب واکنش سود استفاده شده است. برای انجام تحلیل‌ها و آزمون فرضیه‌ها، تعداد ۱۰۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران (بر اساس روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک) در دوره زمانی پنج ساله (سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳) مورد بررسی قرار گرفتند و در مجموع تعداد ۵۰۰ مشاهده شرکت-سال در تحلیل‌ها منظور شدند. به طور کلی نتایج نشان داد اندازه موسسه حسابرسی و تخصص حسابرسی در صنعت با ضریب واکنش سود تاثیر مثبت و معنی‌داری دارند. همچنین، دوره تصدی حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر منفی و معنی‌داری دارد. موسسه‌های حسابرسی بزرگ مشتریان بزرگتری دارند، از این رو، توقع بازار برای کشف تحریفات موجود در صورتهای مالی از حسابرسان افزایش می‌یابد. علاوه بر آن، شواهد تجربی حاکی از این است که موسسه‌های حسابرسی بزرگتر دارای، کیفیت حسابرسی برتر هستند، زیرا از منابع و امکانات بهتری برای آموزش حسابرسان در انجام حسابرسی، نسبت به موسسات کوچک‌تر، برخوردارند. به این ترتیب، موسسه‌های حسابرسی بزرگ موجب افزایش رتبه اعتباری و کاهش ریسک اطلاعاتی شرکت می‌شود که موجب می‌شود اعتماد سرمایه‌گذاران به گزارش‌های مالی شرکت بیشتر می‌شود و ضریب واکنش سود افزایش می‌یابد. نتایج این فرضیه، با نتایج تیهو و وانگ (۱۹۹۳)، بهن و همکاران (۲۰۰۷)، اوکولی (۲۰۱۴) و دیو و ژو (۲۰۱۴) همخوانی دارد. همچنین یافته‌ها نشان داد ضریب واکنش سود برای شرکت‌هایی که توسط حسابرسان متخصص صنعت رسیدگی شده اند، بیشتر است. شرکت‌هایی که صاحبکار موسسات حسابرسی متخصص صنعت هستند، از سود گزارش شده با کیفیت بهتری برخوردارند که این موضوع در قالب واکنش بازار به سود اعلام شده است؛ بدین معنی که حسابرسان متخصص صنعت، در ارایه رسیدگی‌های با کیفیت‌تر، از حسابرسانی که متخصص صنعت نیستند، بهتر عمل می‌کنند. در نتیجه، سرمایه‌گذاران می‌توانند با توجه به تخصص صنعت حسابرسی در مورد کیفیت سود گزارش شده توسط شرکت‌ها تصمیم مناسب اتخاذ نمایند. بنابراین، ضریب واکنش سود افزایش می‌یابد. نتایج این فرضیه، با نتایج بالسام و همکاران (۲۰۰۱ و ۲۰۰۳)، جنکینز و همکاران (۲۰۰۶) و حبیب و باتاچاریا (۲۰۱۱) همخوانی دارد. علاوه بر این یافته‌ها نشان داد دوره تصدی حسابرسی بر ضریب واکنش سود تاثیر منفی و معناداری دارد. این موضوع نشان دهنده این است که حضور طولانی مدت حسابرسی در کنار صاحبکار، موجب ایجاد تمایلاتی برای حفظ و رعایت نظر مدیریت

صاحبکار می‌شود؛ وضعیتی که استقلال و بی‌طرفی او را مخدوش می‌کند. بنابراین، هر قدر چرخش موسسات حسابرسی کمتر باشد، کیفیت حسابرسی و به طبع آن ضریب واکنش سود نیز کاهش می‌یابد. نتایج این فرضیه، با نتایج اوکولی (۲۰۱۴) و مالک و سیدین (۲۰۱۵) همخوانی دارد.

منابع

۱. اعتمادی، حسین؛ محمدی، امیر و مهدی ناظمی اردکانی مهدی (۱۳۸۸)، "بررسی رابطه بین تخصص صنعت حسابرسی و کیفیت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پژوهش های حسابداری مالی پاییز و زمستان ۱۳۸۸؛ (۲-۱)، صص ۱۷ تا ۳۲.
۲. بیگدلی، محمدتقی و نسترن فولادی (۱۳۸۹)، "اندازه شرکت، سود غیر منتظره و ضریب واکنش سود"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
۳. پورحیدری، امید؛ زارع زاده مهریزی، محمدصادق و رضا تاگر (۱۳۹۱). بررسی ارتباط کیفیت حسابرسی با توانایی پیش بینی سود از دیدگاه سرمایه گذاران. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۱، شماره ۴، صص ۲۵-۱۵.
۴. دیدار، حمزه؛ منصورفر، غلامرضا و محمدرضا پرویزی راحت (۱۳۹۱)، "بررسی اثر میانجی کیفیت حسابرسی در رابطه ی بین مشکلات نمایندگی و کیفیت گزارشگری مالی"، پژوهش های تجربی حسابداری مالی، دوره ۲، شماره ۶، صص ۱۱۵ تا ۱۳۲.
۵. رحمانی، علی؛ بشیری منش، نازنین و سیده سمانه شاهرخی (۱۳۹۱)، "بررسی اثر انتشار پیش بینی سود بر ضریب واکنش سود آینده"، مجله دانش حسابداری، سال سوم، شماره ۱۰، صص ۲۹ تا ۵۰.
۶. عرب مازار یزدی، محمد و کامبیز کرانی (۱۳۹۰)، "بررسی رابطه بین استراتژی افزایش سود و ضریب واکنش سود، شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۸، شماره ۶۴، صص ۱۱۳ تا ۱۲۸.
۷. مرادی، مهدی؛ فلاحی، محمدعلی و محسن کامی (۱۳۸۹)، "بررسی رابطه بین کیفیت سود و ضریب واکنش سود"، مجله دانش و توسعه (علمی - پژوهشی) سال هجدهم، شماره ۳۳، صص ۱ تا ۲۲.
۸. مهدوی، غلامحسین؛ قوهستانی، سمانه و سمیه حسینی‌نیا (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ضریب واکنش سود در شرکتهای پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری، دوره ۱، شماره ۴، صص ۸۰-۶۱.
۹. وکیلی فرد، حمیدرضا؛ سعیدی، علی و اکبر افتخاری علی آبادی (۱۳۹۲). بررسی ضریب واکنش به سود در بورس اوراق بهادار تهران. دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی)، دوره ۶، شماره ۱۸، صص ۱۲۳-۱۱۵.
10. Ashbaugh, H.; and T. D. Warfield (2003), "Audits as a Corporate Governance Mechanism: Evidence from the German Market", *Journal of International Accounting Research*, Vol. 2, pp. 1-21.
11. Bandyopadhyay, S., (1994), "Market Reaction to Earnings Announcements of Successful Firms and Full Cost Firms in The Oil and Gas Industry", *The Accounting Review*, 69, 657-674.
12. Balsam, S., Krishnan, J., Yang, J.S., (2001). "Auditor industry specialization and the earnings response coefficient". Working paper, Temple University.

13. Balsam. , S., Krishnan, J., Yang, J.S., (2003). "Auditor industry specialization and earnings quality". *Auditing: A Journal of Practice and Theory* 22-2, 71-97.
14. Behen Bruce K, Jong-Hang Choi, Tony Kang (2007). "Audit Quality and Properties of Analyst Earning Forecasts". www.SSRN.com.
15. Chang Xanig, Sudipto Dasgupta, Gilles Hilary. (2008), "The Effect of Auditor Quality on Financing Decisions", Hong Kong University of Science and Technology.
16. Dunn, K., and Mayhew, B. (2004), "Audit firm industry specialization and client disclosure quality", *Review of Accounting Studies*, 9, 35-58.
17. Du, J. and Zhou, G. (2014). Big N Auditors and Earnings Response Coefficients – A Comparison Study between the US and China. *China Accounting and Finance Review*, 16(2): 183-201.
18. Fan, J. P. H.; and T. J. Wong (2005), "Do External Auditors Perform a Corporate Governance Role in Emerging Markets? Evidence from East Asia", *Journal of Accounting Research*, Vol. 43, No. 1, pp. 35-72.
19. Francis, J. R.; and E. R. Wilson (1988), "Auditor Change: a Joint Test of Theories Relating to Agency Costs and Differentiation", *The Accounting Review*, pp. 663-682.
20. Habib, A. and Bhattacharya, S. (2011), "Auditor Industry Specialization and Earnings response coefficient: A New Zealand perspective", A dissertation submitted to Auckland University of Technology in partial fulfilment of the degree of Master of Business.
21. Jenkins, D. S., Kane G. D. and Velury U (2006). "Earnings quality decline and the effect of industry specialist auditors: An analysis of the late 1990s", *Journal of Accounting and public policy*, Vol. 25, 71-90.
22. Kwong, J. (2011), "The Relationship between Industry Specialization and the Audit Fee Premium in New Zealand", *International Journal of Business and Social Science*, 2(4).
23. Malek, M, Saidin, S. F. (2015). Auditor Switching and Investors' Reliance on Earnings: Evidence from Bursa Malaysia. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 10(7): 777-785.
24. Okolie, A. (2014), " Audit Quality and Earnings Response Coefficients of Quoted Companies in Nigeria", *Journal of Applied Finance & Banking*, vol. 4, no. 2, 2014, 139-161.
25. Piot, C. (2001), "Agency Costs and Audit Quality: Evidence from France", *The European Accounting Review*, pp. 461-499.
26. Teoh, S. and Wong, T. (1993), "Perceived Auditor Quality and the Earnings Response Coefficient", *The Accounting Review*, Vol. 68, No. 2 (Apr., 1993), pp. 346-366.

Effect of Audit Quality on Profit Response Coefficient of Companies Listed on the Tehran Stock Exchange

Saeed Mansouri Ronizi

M.Sc. in Accounting, Department of Accounting, Science and Research Hormozgan Branch, Islamic Azad University, Hormozgan, Iran

---

Abstract

In this study, the effect of audit quality on the profit response coefficient of companies listed on the Tehran Stock Exchange has been investigated. In this study, the size of the audit firm, the auditor's expertise in the industry and the auditor's tenure have been used as indicators for measuring audit quality. For this purpose, the information of 100 companies among the companies listed on the Tehran Stock Exchange has been tested over a period of five years, from 2010 to 2014. The method of the present study is descriptive-correlational and to test the hypotheses, a multiple linear regression model with panel data and fixed effects has been used. The results of research hypotheses indicate that the size of the audit firm and the auditor's expertise in the industry have a positive and significant effect on the earnings response coefficient. Also, the auditor's tenure has a negative and significant effect on the earnings response coefficient. Therefore, audit quality affects the profit response coefficient.

Keywords: Audit Quality, Abnormal Returns, Unexpected Profit, Profit Response Coefficient

---